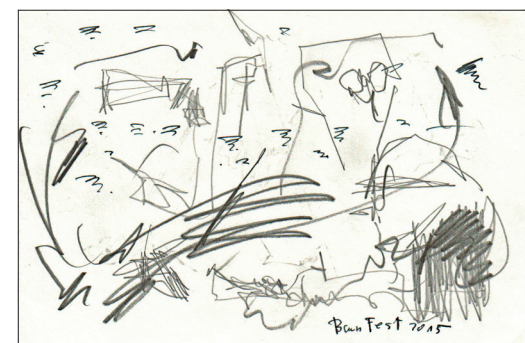
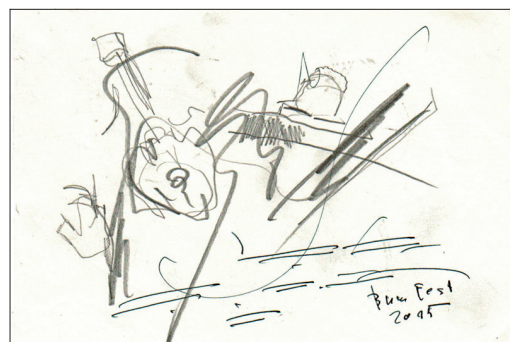
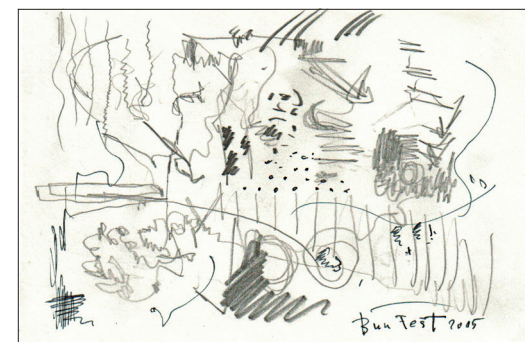
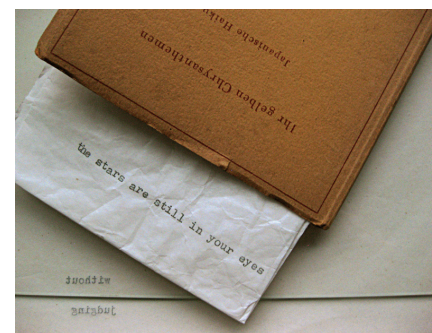

Dalibor Bori Zupančič se je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja posvečal konceptualni umetnosti, a tradicionalnih likovnih nazorov ni nikoli odklanjal. Upiral se je samo tistim, ki so bili odmaknjeni od »trenutka« doživljanja in mu niso nudili dovolj prostora za čisto izpoved. Prav tu se pričinja vsaka njegova zgodba. Vse drugo, tudi svet, ki se ga dotika od zunaj, je posredno, manipulativno in drugačno od pričakovane; je simulirana realnost. Zato Dalibor Bori Zupančič raje stopa po širokih poteh "notranjosti", se dotika svojega jaza, izkuša bolečine in doživlja čustva. Dopusča, da se v jedru zgodbe izživijo vsi spomini in razvijejo vsa čustva. Pri tem mu je v veliko oporo risba, ta pa je, ne glede na vse odklone, ki spremljajo njegove likovne zamisli, njegov pravi ljubezenski objem. Je najbolj sočna hrana njegovi duši in hkrati osrednja nit vsemu, kar je ustvaril, kajti risba je medij z najširšim spektrom izraza. Prisotna je tudi takrat, ko ustvarja sliko ali beleži trenutke. Oživila jo na papirju, na platnu, z njo celo fotografiji dodaja ritmično linijo in ji odvzema primarno lastnost medija; z njo gradi svoje zgodbe in z njo razkriva strahove, dvome, obup, poželenja, strasti in hrepenenja. Risba je pravzaprav njegovo obzorje interpretacije. Z njo se pogovarja in z njo nagovarja drugega. Je besedilo in podoba hkrati. Njeno virtuosno tkanje fascinira s svojo neposrednostjo in ujetostjo v vrtinec energije in čustev. Tak je v zgodbi tudi njegov pajek Filip, ki je s svojo breztežno hoko, omamljen od spominov, potoval po krhki poti in se v tkivu iluzij končno predal kozmični večnosti. Tako kot se umetnik čisto sam, v temo potopljen v množici poslušalcev BUMfesta, predaja valovom ritma. In »riše« zvoke - Transgrame (2015). Ne sprašuje se, kako izraziti gibanje zvoka. Pa tudi opazi ne, da je čas postal ritem, in da je vsak trenutek ritma nov vzgib in nov čutni dražljaj v svoji najčistejši obliki. Črta in pika postaneta sled svinčnika na papirju, ki golta površino, obstane, si oddahne globoko v subtilnem stanju zavesti, nato pa zdvija onstran razumskega, v druge, v vseh nas obstoječe svetove. V ritmu. Samodejna in spontana. Nenaslovljena. Iz ozadja glasbe. Natrgana, sanjsko krhka, pa spet čista in ostra. Kajti ritem ji ne dovoli, da tone v prostor; ohranja jo na svoji površini, zato je njena vizualizacija sorodna notnim zapisom. Le da izkušnja avtorja presega glasbeni medij in ritem skozi likovno sled preobraža v tiho, a dinamično zgodbo.

Dalibor Bori Zupančič, Transgrami, 2015, svinčnik in barvni svinčnik na papirju

Tamara Friebe (1975, Cohun, Avstralija) je avstralsko/avstrijska glasbenica in vizualna umetnica. Študirala je elektroakustično kompozicijo na Univerzi za glasbo in dramsko umetnost na Dunaju ter na Royal College of Music v Londonu in Huddersfield University. Iz arhitekture je diplomirala na Univerzi za uporabne umetnosti na Dunaju. Sicer pa je njeno široko znanje povezano tudi s študijem sociologije in teologije na univerzi v Melbournu. Od leta 2005 deluje kot skladateljica, vizualna umetnica in performerka na Dunaju in v Grazu. Leta 2013 je doktorirala iz kompozicije. Pri svojem kreativnem delu združuje in staplja vloge in postopke različnih umetniških disciplin in išče različne načine njihovega sobivanja. Glasbo, ritem, gib, podobo in besedo s pomočjo tehnologije in telesa naseljuje v celosten umetniški dogodek.

Tamara Friebe, Zvezde so še vedno v tvojih očeh, 2015, poezija za video

Sašo Vrabič (1974, Slovenj Gradec) je diplomiral iz slikarstva leta 1998 na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani in leta 2001 prav tam tudi magistriral. Od leta 2002 je aktiven član zasedbe Perpetuum Jazzile, kjer je zadolžen za beatbox. Je večmedijski ustvarjalec (vizualni umetnik, glasbenik in poet), ki drsi med sliko, zvokom in poezijo. Izbere tisto ustvarjalno polje, ki se mu ponuja. Premišljuje in ga komentira. Uporablja klasične slikarske materiale in se ne izmika novi tehnologiji, niti eksperimentiranju. Njegove umetniške pripovedi izhajajo iz življenja, prežete so z visoko mero igrivosti, neposrednosti in naključnosti. Ustvarja spontano, odziva se na okolje, ki ga obdaja, predvsem pa se predaja doživljajskim impulzom.

Sašo Vrabič, On ima ves svet v svojih rokah, 2015, akril na platnu, zvočnik, audio predvajalnik, zvok

Dalibor Bori Zupančič (1949, Celje) je bil študent Pedagoške Akademije v Mariboru. Kasneje je opravil specializacijo iz art terapije na Nizozemskem in se zaposlil kot terapevt v psihiatrični bolnišnici Vojnik. Pri svojem delu uporablja izkušnje likovnega, glasbenega in literarnega ustvarjalca. Sicer pa je Bori kantavtor, kitarist in bobnar, performer, slikar, ilustrator in karikaturist, pa tudi poet, ki se vdaja kontemplaciji, brska po spominu in se osredotoča na idejo, vzeto iz domišljjskega sveta. Slednjo z ekspresivnim likovnim nagovorom ali performativnimi dejanji preobraža v doživljajsko zgodbo in v njej odkriva duhovne globine; prebija miselne plasti vse do semena, iz katerega vzklje ustvarjalni duh, ki ga spremlja skozi desetletja dolgo početje v sliki, glasbi in poeziji.

Na naslovni strani: **Sašo Vrabič**, Bea(st), 2015, oglje na platnu
Tamara Friebe, Kompozicija za video Zvezde so še vedno v tvojih očeh, 2015
Dalibor Bori Zupančič, Transgrami, 2015, svinčnik in barvni svinčnik na papirju

Razstavo sta podprla:

REPUBLIKA SLOVENIJA
 MINISTRSTVO ZA KULTURO

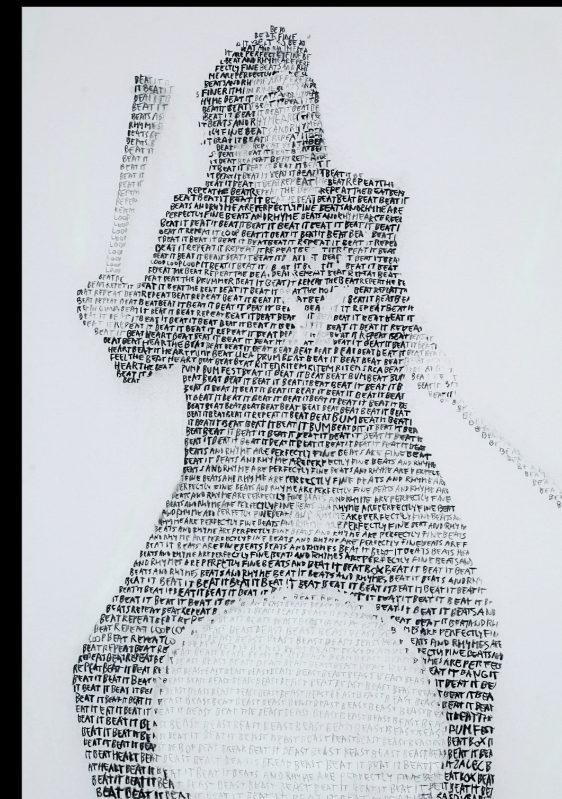
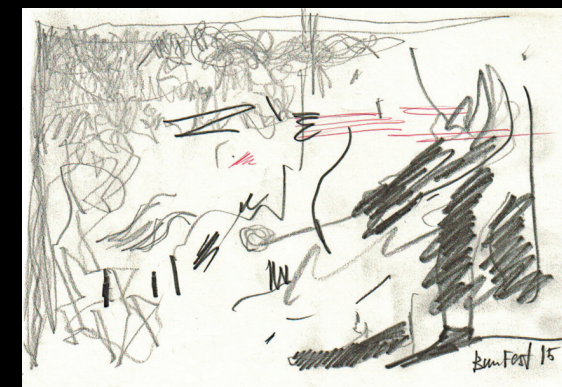
avstrijski kulturni forum

ZKŠT Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec, Aškerčeva 9a, www.zkst-zalec.si

Zloženo je izdal Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec – Januar 2015

**Dotiki in prepleti -
 glasba kot inspiracija
 v prostoru vizualne
 umetnosti**

**TAMARA FRIEBEL
 SAŠO VRABIČ
 DALIBOR BORI ZUPANČIČ**

Savinov likovni salon,
 2. 2. – 28. 2. 2015

Alenka Domjan

Dotiki in prepleti: glasba kot inspiracija v prostoru vizualne umetnosti

Umetnost je danes vse bolj kompleksen ustvarjalni sistem in vizualno znotraj nje je komponenta, ki se dotika, združuje in prepleta z raznorodnimi umetniškimi praksami in mediji. Film, fotografija, video, glasba, performans, internet in drugi alternativni mehanizmi soustvarjajo njeno artikulacijo, pri čemer klasični likovni mediji nikakor niso prezrti. Ustvarjalno in z njim tudi vizualno vse hitreje in skozi neštete pore vdira v naš življenjski prostor, s čimer postaja vzorec umetnostnostne produkcije organski del sodobnega liberalnega sistema. Moje premišljevanje tokrat ne sega v ekonomsko naravo in v od kapitala izprijene spekulacije, ki smo ji danes priča tudi v prostoru umetniške produkcije, temveč v polje razširjenih umetniških praks, v ustvarjalno – participatorno razmerje vizualnega do akustičnega in obratno, od razstave *Dotiki in prepleti: glasba kot inspiracija v prostoru vizualne umetnosti* do mednarodnega glasbenega (tolkalnega) festivala *BUMfest*. Slednji je namreč letos prvič odprl prostor za nove umetniške dogodke - za polifonijo estetskih elementov, izraženih ne samo z zvokom, ampak tudi s podobo.

Glasba je kot pretanjena oblikovalka zvočnih pokrajin v delih sodelujočih umetnikov prestopila polje lastnega medija ter se naselila v prostor vizualnega in pripovednega. Izbrani umetniki, ki v svojem siceršnjem procesu dela združujejo vizualni in glasbeni medij, so sledili refleksiji ritma in barvno različnim zvokom, pa tudi zvenu digitalizirane sodobne družbe. Ustvarjalci pretanjenih občutkov so s črto, barvo, videom in zvokom beležili ritmične in melodične frekvence ter jih kot svojstvene in zanimive avdio-vizualne strukture povezali v skladno in harmonično celoto.

Iz slovenskega prostora se predstavljata **Sašo Vrabič** in **Dalibor Bori Zupančič**, iz avstralsko/avstrijskega pa **Tamara Friebe**. Poleg del iz njihovih obstoječih opusov so v Savinov likovni salon naselili tudi nova, z glasbo inspirirana dela. Čeprav je vsem trem skupen večmedijski ustvarjalni prostor, v katerega se naseljuje glasba kot vizualna metafora ali zvočna slika, in čeprav so vse pripovedi zaznamovane s »trenutkom«, je njihova prepoznavnost jasna. Zgodba je namreč tista, ki nosi »trenutek« na nihalu časa; oko pa je tisto, ki drsi po prostranstvu življenja in išče željen objekt. Zato so njihova dela tako samosvoja in ujeta vsako zase v specifični doživljajski prostor, predvsem pa v občutljiv odnos do življenja v sodobni družbi. V tem kontekstu jih prebiramo kot metaforo o krhkosti današnjega časa, ki ruši razmerje med tehnologijo in naravo, in razgrajuje vse, kar je bilo nekoč ulovljivo; so nekakšen zlepljen kolaž podob v časovnem loku preteklost/sedanost/prihodnost, spét v tisočere utripe družbenih odbleskov, intimnih spominov in osebnih doživljajev. Umetnik s svojo sanjavo pa tudi kritično in občutljivo naravo je njihov povezovalac in arhivar »trenutkov«.

Poleg večmedijskega jezika, ki omogoča široke glasbene in vizualne poudarke, pomeni tokratna razstava tudi zanimivo potovanje od zgodbe do zgodbe; od resnično slišnih glasbenih nastavkov v zvočni pokrajini (video), do z barvo in risbo položenih gest v sliko. Vse to variira in ustvarja dialog z ritmi naravnih in digitalnih zvokov ter ustvarja igro specifičnih zvenov v podobi. Vzajemnost medijev torej nosi kvaliteto celotnega projekta. Včasih je to v privilegirani poziciji glasba, včasih slika in risba; vse se dopolnjujejo, interpretirajo in oblikujejo celotno podobo. Tako na primer Tamara Friebe svojo zvočno pokrajino uteleša s haiku poezijo, glasbo in video pejzažem, Sašo Vrabič v brezprostorje slike kodira izrisane besedne igre in osamele podobe figur, vzeti iz sodobnega urbanega vrveža, Dalibor Bori Zupančič pa nas zgolj z risbo fantazijsko-grotesknih likov povleče v svet glasbe. Nič ni enakega, a vse je eno – ikona preplastenega časa v enem samem trenutku.

Tamara Friebe sodeluje z video projektom *Zvezde so še vedno v tvojih očeh*, ki je nastal januarja letos na Japonskem. V njem se kot tančica prekrivajo labirinti pomenov, ki prehajajo iz sanjskih v realne pokrajine in skozi glasbo in poezijo pripenjajo spomin na trenutek sedanosti. Zgodba se odvija v pokrajini osamljenih gozdov nad Kyotom. Ona stoji tam. Vse, kar vidi in občuti, se spreminja v skrivnostne asociacije. Podobno je izkustvu, ki se lahko v globoki podzavesti pretopi v željo. Je tudi usoda »nje«, ki v gluhi atmosferi sveta išče varno gnezdo. Ko gleda, sanja in ko sanja, gleda. »*Da so me te planine pestovale kot dete, je moralo biti v nekem drugem življenju. Včasih mi sanje vrnejo to podobo; ali pa enostavno vem, ne da bi kaj dosti premišljala o tem. Moje oči so zaznale, da je potrebno več kot eno življenje, da se naučiš biti hči. Spoznala sem brezdomstvo, hkrati pa sem se naučila upati, kadar je nežnost obrnila svoj pogled stran od mene. Pila sem čaj. Bil je topel in pomirjal me je. Drevesa zunaj so odmetavala liste. Slišala sem, kako so v ritmu trepetali in padali na tla. Bil je to miren ritem, kot počasni adaggio, ki je izgubil melodijo; ali kot obred s čajem v osamljenih gozdovih nad Kyotom, kjer sta sedela dva v neskončni tišini. Noben njun dih ni bil daljši niti krajši od predhodnega.*«

Glasovi iz preteklosti pomagajo poslušalcu, da sledi video zapisu. Oživljajo spomin iz globin podzavesti na pretekle trenutke, ki so se morda dogodili na drugem mestu in v drugem času. Dotikajo se sedanosti in utaplajo se v tišini, ki jo nosi ta spomin. Glas, ki ga slišimo v zvočni pokrajini, je šepetanje misli, ki obarvane s sedanostjo, uhajajo v preteklost, v asociativni svet dveh kulturnih prostorov. V ozadju brbotanje vrele vode, ki se pripravlja za vroč čaj, in čajni obred nekje v hribih nad japonskim Kyotom ter glas starih cimbali in bobna, ustvarjajo zvočno pokrajino: prvo značilno za Japonsko, drugo za avstrijske Alpe, kjer domuje spomin na njenega »novega« avstrijskega starega dedka (tako kliče moževega starega očeta), ki je bil glasbenik Salzkammergut-a. Preplet zvokov je drsenje spomina po loku časa in nevidna pot med oddaljenimi prostori, ki asociacije plete v prijateljstvo: »*Jaz sem hči tega sveta in tudi drugih svetov, ki so že minili. Vedno sem z njimi v komunikaciji. Ustvarjam labirinte pomenov v sanjskih pokrajinah, ki bivajo tam onstran in tu, v realnosti, negibne v naših očeh.*«

Video lahko spremlja tudi glasbeni performans v živo - za solo sopran s tremi japonskimi pesmimi; tiha vokalna spremljava z občasnimi močnejšimi preskoki oživlja in stopnjuje čustveni izraz celotnega projekta. To je še ena plast skritih asociacij - starodavne besede japonskih poetov, ki jih umetnica skozi domišljijo prepleta iz preteklosti v trenutek sedanosti.

Tamara Friebe, *Zvezde so še vedno v tvojih očeh*, 2015, video 20'

Sašo Vrabič o svojem delu razmišlja skozi optiko več medijskega ustvarjalca. »*Harmonija nastopi takrat, ko lahko brez skrbi delam v mediju, ki se mi ponuja. Glasba je na nek način narekovala tudi posege na zidove galerij, saj to, kar počnem zadnja leta v glasbi kot vokalni bobnar, počnem tudi v slikarstvu. V repetitiji, nizanju besed vidim dogodek, ki pride in mine v minljivi tehniki oglja na steni. Podobno je na koncertu, ki se zgodi in mine. Seveda so tu razni posnetki, ki zabeležijo trenutek, ampak pomemben in čaroben je prav trenutek procesa. Pred desetimi leti sem se po študiju pridružil vokalni skupini Perpetuum Jazzile in to mi je pomenilo neko zadovoljstvo, nisem pa si mislil, da bodo ta leta tako pestra in zanimiva, da nas bo ta naša srčnost v skupini odnesla tako daleč.*« Zato so njegova stališča o sobivanju medijev izkustvo, za katero se zavzema tudi takrat, ko gre za klasično likovno izvedbo, torej za sliko. Ta nastaja skozi proces, najprej skozi pogled kamere, s katero zaznava hegemonijo pametnih telefonov, ki zasnava družbo, in so, če tudi si tega ne želimo, imperativ sodobnega človeka. Njihovo učinkovanje ni samo zvočno, ampak tudi vizualno in omrežno, zaradi česar osebni stik in bližina človeka vse bolj izginjata. In prav tu je past, o kateri Sašo Vrabič v svojih slikah in risbah z veliko mero kritičnosti tudi razpravlja. Serija slik *Pametni telefoni* (2014) je portret ljudi v aktu brskanja po pametnem telefonu. V dialog z njimi je postavljena serija slik *Piši mi* (2014) in z ogljem izpisana sporočila na galerijsko steno (2015), ki reprezentirajo pomenu odgovarjajočo podobo. Gre torej za kontekst, kodiran v zgodbo iz okolja, ki ga obkroža in odslikava svet potrošniške družbe in pametnih »strojev«. Najpogosteje so to ulica in prostori, v katerih se gibajo ljudje in njihove zgodbe, čisto navadne, čisto vsakdanje. Vrabič jih beleži z objektivom in nato premešča v slikarski prostor, kajti slikarska gesta mu ponuja več od tehnološko posredovanega in omogoča drugačen pogled na zgodbo. Odpira mu novo prizorišče, novo kompozicijo, novo ikonografijo, predvsem pa nove pripovedne plane. Zato objektivnost v slikarski podobi postane dvom, zgodba dogajanja pa ni več fragmentarna in portretna, temveč zgoščena v simbolno sporočilo, s katerim vstopa v širši družbeni prostor. Tako umetnik dodaja figuri pripovedno slojevitost. Postavlja jo v nov dogodek, dogodek, ki ga ustvari on sam: s sliko in risbo, ki v podtonu namigujeta na besedo in glasbo. Vsa ta sporočila je zgostil v figuri in likovni konstrukciji prostora, ki jo obdaja. Sledi fotografskega posnetka so izginile. Le geste govorečih v mobilnik so ostale - glasne, vsiljive do okolja in do poslušalcev, ki to ne želijo biti. Take zgodbe nas preganjajo na letališčih, v parkih, na ulicah, v barih in kavarnah, v dvigalu in na vlaku ... od vsepovsod slišimo zvoke mobilnikov, besedičenja in signale letečih sms-ov. Paradoks pa ni samo v tem, da poslušamo tisto, česar ne želimo slišati, ampak tudi v tem, da ljudje ostajajo osamljeni, brezosebni in potopljeni v ponavljajoč se, hladen, pogosto ideološki in marketinško spekulativen zvok, pri čemer mislijo, »*da imajo ves svet v svojih rokah*«.

Sašo Vrabič, *Pametni telefoni* 1-6, 2014, akril, olje na platnu